Upptäck naturen i Nacka

Naturskyddsföreningen
Nacka

Upptäck naturen i Nacka

Förslag på natursköna platser i kommunen som är värda ett besök:

1. Rensättra och Ramsmora
2. Erstavik
3. Svindersviken med Henriksdalsberget, Kvarnholmen och Ryssbergen
4. Tollare träsk och skog
5. Drottninghamn
6. Skuruparken

1 Rensättra och Ramsmora

Rödhake

Rensättra – Ramsmora är en mycket viktig länk i Nacka – Värmdökilen, en av Stockholms gröna kilar. Området ligger mellan Velamsunds naturreservat och det blivande Skarpnäs naturreservat och binder ihop dessa naturområden med varandra. Sådana länkar mellan naturområden är mycket viktiga för djurlivet.

Rensättra är ett vackert strövvänligt område med både skog och beteshagar. Boo-leden passerar igenom området. Räv, rådjur, fälthare och grävling kan man träffa på här. De stora naturvärdena ligger framförallt i betesmarkerna och de väl utvecklade brynmiljöerna. Brynen är viktiga för många djur och växter och här kan man hitta bl.a. backvicker och vippärt. Rensättrabäcken rinner genom området och har en intressant fauna, bl.a. finns här den sällsynta bäcklöparen, en skinnbagge, på sin enda kända lokal i länet. Bäcken rinner ut i Sågsjön som är en djup sprickdalssjö. Även Sågsjön har en intressant fauna. Här finns t.ex. den ryggtandade reliktmärlan som är just en relikt (kvarleva) från istiden samt den ovanliga fisken nejonöga. Storlom häckar också i sjön. Sågsjön är viktig för friluftslivet och är en utmärkt badsjö.

Ramsmora som ligger öster om Sågsjön i direkt anslutning till Velamsunds naturreservat utgörs till största del av skog. På sina håll är skogen riktigt gammal och utpekad av skogstyrelsen som nyckelbiotop, alltså ett område med stor betydelse för skogens djur och växter. I branterna ner mot Sågsjön finns gamla tallar och ekar och också gott om torrrakor med bohål för många fåglar. Här finns också vackra badklippor. Ramsmora är ett mer orört område än Rensättra och inte lika väl utnyttjat som rekreationsområde.

Ta sig hit: Rensättra nås från Värmdövägen, ta buss 421, 422, 418, 445 eller 448 och kliv av vid Mensättra eller Boo kyrka. Ramsmora nås med samma bussar, kliv av vid Eriksvik.

Jungfru Marie nycklar

2 Erstavik

Citronfläckad kärrtrollslända

Spillkråka

Erstavik är ett av Sveriges mest besökta naturområden. Området har hållits ihop tack vare att det sedan 1765 är ett s.k. fideikomiss, det vill säga egendom som inte kan delas upp mellan flera arvingar. Familjen af Petersen bedriver jord- och skogsbruk i Erstavik sedan dess.

Erstavik är unikt bland annat för att det är ett så stort naturområde nära centala Stockholm, hela 2400 hektar. Det sträcker sig från havet vid Erstaviken och, tillsammans med Nackareservatet, ända in mot stan. Tack vare områdets storlek och variation utnyttjas Erstavik till mycket. Bad, orientering, skid- och skridskoåkning, promenader, svamp- och bärplockning, fågelskådning och cykling bl.a. Erstavik rymmer odlingslandskap, urskogsliknande områden, tallhällmarker, sjöar, bäckar och strandängar. Ett kvällsbesök vid Erstaviksfälten kan ge utdelning i form av älg, rådjur och dovhjort. Vårkvällar kan speciellt rekommenderas då trastsången är intensiv och morkullan drar. Karaktärsarter för tallskogarna är dubbeltrast och trädlärka.

På fälten häckar bl.a. tofsvipa, sånglärka och törnskata och ormvråken jagar här också. Vid Erstavikens inre del finns en fin havsstrandäng, här häckar den ovanliga mindre strandpiparen tillsammans med rödbenor och strandskator. Ejder finns här och havsörnen tar sig gärna en sväng förbi. Fiskgjusen ses ofta fiska i viken. Det finns flera viltvatten i Erstavik, det fågelrikaste ligger söder om den stora ladugården. Här häckar svarthake- och smådopping, skedand, rörhöna, sångsvan och många andra fåglar. Glädjande finns här också den ovanliga större vattensalamandern. Duvhök, lärkfalk, kattuggla, korsnäbbar, korp, stenknäck och mycket, mycket annat kan ses i Erstavik.

Av speciellt intresse är Sandabäcken, som rinner från Sandasjön genom hela området och mynnar ut i Erstaviken. I bäcken finns en ursprunglig stam av havsöring. Öringarna har utmärkta lekplatser i Sandabäckens sandiga och grusiga botten. Här finns också spännande trollsländor, stora svartgula kungstrollsländor och blåskimrande jungfrusländor

Rådjursbock

men också den i våra trakter ovanliga mindre sjötrollsländan.

På Harberget finns gammal hällmarkstallskog, i området mellan Trehörningen och Lundsjön – Dammsjön finns äldre lövrika granskogar. Ädellövträd förekommer mestadels kring gården och i Lindskär – Slumnäs som också har värdefulla naturbetesmarker med en intressant flora med bl.a. ormbunken låsbräken. Tyvärr har betet nästan upphört och markerna växer igen och t.o.m. planteras med gran.

Sandasjön med omgivningar är också en av höjdpunkterna i Erstavik. Vattnet i sjön är mycket rent, den är också en reservvattentäkt. Sjön har utmärkta badklippor. Väster om sjön växer skogen på en grusås, s.k. sandbarrskog. En ovanlig och skyddsvärd miljö. Här finns också en källa som många besöker för att hämta en dunk fantastiskt gott vatten som renats av grusåsen. Nedanför källan finns ett kärr med en spännande mossflora, bl.a. den sällsynta dunmossan.

Inom området finns två naturreservat: Älta mosse – Strålsjön och Strålsjön – Erstavik. Naturskyddsföreningen vill att hela Erstavik blir naturreservat och att området får en skötselplan som stärker och utvecklar naturvärdena.

Ta sig hit: Man kan nå Erstavik från Ältavägen, buss 401, 824, 840, eller Saltsjöbanan, kliv av vid Östervik, Tattby eller Erstaviksbadets station.

3 Svindersviken med omgivningar

Blåbär i blom

Runt **Svindersviken** finns flera spännande och vackra naturområden, mitt bland bebyggelse och motorvägar. Hela detta område utgör den innersta delen av Nacka-Värmdökilen och erbjuder ett dramatiskt landskap med fantastiska utsikter över inloppet till Stockholm.

Högst upp på **Henriksdalsberget**, mellan bostadshusen på Henriksdal och Finnberget finns fin och promenadvänlig hällmarkstallskog. Här kan man plocka blåbär, lyssna på fågelsång och njuta av utsikten över Svindersviken. De många stigarna vittnar om att området används flitigt av Henriksdalsborna. Ett område med relativt unga till medelålders ekar finns också här. Vid bergets fot finns det ännu mer lövskog, mestadels ek och lönn. På Henriksdalsbergets sydsida finns det stråk av kalksten i berget vilket gör att här finns en särpräglad flora. Här växer kalkberoende arter som gräset grusslok och den lilla ormbunken murruta.

Större delen av **Kvarnholmen** utgörs av gammal industrimark men på den södra och östra delen finns ett vackert naturområde som också har höga naturvärden. Flera imponerande gammelekar finns här. På södra Kvarnholmen finns en speciell flora med bl.a grådådra och piggfrö.

Herrgården **Svindersvik**, som tillhör Nordiska museet, är det bäst bevarade sommarnöjet från 1700-talet. Herrgården ligger inbäddad i lummig grönska. I ädellövskogsparken finns en rik vårflora med bl.a. gulsippa och nunneört.

Ekorre

Ryssbergen mitt emot Kvarnholmen är Stockholms närmaste urskog och beskrivs av Skogsstyrelsen som ”ett Tyresta nationalpark i miniatyr”. Att gå i en riktig urskog är en upplevelse i sig. I Ryssbergen har tiden stått still och skogen kunnat leva sitt eget liv. En bit ner i skogen hör man inte längre bullret från motorvägen utan man kan verkligen få en rofylld upplevelse av trolska skogsmiljöer.

Här finns flera utkikspunkter från vilka man har en fantastisk utsikt in mot Gamla Stan, Djurgården och Stora Värtan. I området finns mycket död ved i form av torrakor och lågor. Gamla träd och död ved är en stor bristvara i våra skogar. Här finns många tallar som är 300-400 år gamla och flera t.o.m. upp till 500 år gamla. Många av tallarna har en omkrets på omkring 2 meter och vissa t.o.m. 3 meter. Den vackra och värdefulla tallurskogen har också många sällsynta växt och djurarter. I Ryssbergen förekommer ett flertal rödlistade arter, bl.a. vintertagging en svamp som växer på mycket gamla tallar, vedtrappmossa, reliktbock och barrpraktbagge, samt signalarter som visar på höga naturvärden, bl.a. tallticka och grovticka.

Naturskyddsföreningen i Nacka vill att Ryssbergen blir naturreservat och att ingen exploatering tillåts i området. Det planeras för en väg mellan Kvarnholmen och Nacka centrum som ska gå över Svindersviken och i tunnel genom Ryssbergen. Detta är något som allvarligt hotar den unika urskogen.

Ta sig hit: Man kommer in i skogen genom att ta sig under motorvägen vid Finntorp eller bakom Nacka sim/sporthall.

4 Tollare träsk och skog

Svarthakedopping

Paddor

Tollare är det enda större sammanhängande grönområde i hela södra Boo och därför mycket viktigt som närrekreationsområde. Det bjuder på fina utsiktsplatser över Lännerstsundet och Duvnäsviken, gammelskogar och ekbackar.

Områdena närmast Lännerstasundet samt skogen söder om Tollare träsk erbjuder störst möjlighet till rofyllda naturupplevelser. Här får man verkligen skogskänsla och kan njuta av tystnaden eller, under vår och försommar, fågelsång. Tollare är rikt på fåglar. Tollare träsk är en viktig lokal för den hotade svarthakedoppingen som varje år häckar med ett eller två par. Även smådopping och rörhöna häckar här förutom de vanligare arterna som knipa, vigg och gräsand. I vassarna runt träsket finns rörsångare och sävsparv. I området finns också mycket hackspettar, något som tyder på att det finns mycket död ved i skogarna. Förutom större hackspett kan man stöta på spillkråka, vår största hackspett. I ekbackarna ser man ofta gröngölingen och med lite tur kan man få syn på den mindre hackspetten. Ännu mer tur behövs om man ska se den tretåiga hackspetten, som nyligen upptäckts i Tollare. Även den är rödlistad och den är en god indikator på att Tollareskogarna har mycket höga naturvärden.

Väster om träsket ligger Tollareängen som sommartid kan bjuda på spännande möten med vackra insekter som de två hotade arterna sexfläckig bastardsvärmare och ädelguldbagge. Ädelguldbaggen kan man se sommartid sitta på fläderblommor eller i älggräs. De äter pollen och nektar och behöver blomrika marker för sin överlevnad. Men inte bara det, larverna lever inuti gamla hålekar, så ädelguldbaggen behöver även dessa trädjättar för att klara sig. Sådana finns det gott om i Tollares ekbackar och det finns också

yngre och medelålders ekar som kommer att bli framtidens gammelekar. Under sensommar och höst kan man se olika svampar på ekarna i Tollare bl.a. de hotade arterna oxtungsvamp, blekticka och rutskinn samt den mer vanliga svaveltickan. Svamparna är viktiga som vednedbrytare och de hål som de skapar i träden utnyttjas av bl.a. ädelguldbaggens larver(och många andra) och även av fåglar som kattugglan.

Tollares skogar har mycket höga natur- och rekreationsvärden och så gott som all skog i området är klassat som nyckelbiotop eller naturväde av Skogsstyrelsen.

Ädelguldbagge

Kattuggla

Tyvärr ingår inte stora delar av områdena söder om Sockenvägen i naturreservatet utan planeras istället att exploateras vilket kommer att utplåna livsmiljöer för flera hotade arter samt viktiga rekreationsområden, något som Naturskyddsföreningen kraftigt protesterar mot.

Ta sig hit: Tollare nås med buss 414 och 442. Kliv av vid Tollare eller vid Mellanbergsvägen.

5 Drottninghamn

Saffransticka

Drottninghamn och Norra Skuru är en viktig länk i Nacka – Värmdökilen. Det är fortsättningen på Nyckelvikens naturområde österut. Här finns en dramatisk natur med branta klippväggar som störtar ner mot Lilla Värtan. Man har en magnifik utsikt över inloppet till Stockholm. På klipporna häckar flera par av den hotade silltruten.

I Norra Skuru finns flera urskogsrester kvar. Mestadels gammal hällmarkstallskog men även ett område med fin gammal blåbärsgranskog. Här finns, som på så många andra ställen i Nacka, den hotade reliktbocken. Den lever under barken på gamla solexponerade tallar och i Nacka har vi många lokaler för den här långhorningen (ett släkte inom skalbaggarna). Det visar att vi har ganska gott om gammal tallskog kvar i Nacka och därmed goda förutsättningar att bevara reliktbocken, samt många andra arter knutna till gamla tallar, i en livskraftig population. Här finns också gammelekar med ovanliga svampar och lavar. Vid Anneberg finns den akut hotade saffranstickan på en ek och på flera ekar växer den ovanliga rödbruna blekspiken.

Drottninghamn och norra Skuru är ett viktigt rekreationsområde, mängder med stigar genomkorsar området, och är viktigt också för flera skolor och förskolor.

Ta sig hit: Tre busslinjer passerar området, 409, 411 samt 449.

Silltrut

6 Skuruparken

Svavelticka

Vitsippa

Skuruparken ligger på östra Sicklaön intill Skurusundet och söder om Skurubron. Parken är ett viktigt rekreationsområde för de 11 000 människor som bor i dess närhet. Ett stort antal förskolor och skolor finns runt parken.

Skuruparken kännetecknas av tre branta bergstoppar med en mellanliggande mjuk dalgång och äng. Naturen är ovanligt vacker med fina utblickar. Parken har mycket höga naturvärden främst på grund av de stora gamla ekarna. I ekmiljöerna finns hotade arter av svampar, insekter och lavar. Exempel på svampar är oxtungsvampen och igelkottröksvampen. Kattugglan häckar i parkens gamla träd. En upplevelse är att se de första blåsipporna främst i den södra och sydvästra delen av parken. I början av maj är marken täckt av vitsippor. Till midsommar blommar vippärten.

Skuruparken är en engelsk landskapspark från slutet av 1700-talet, som tyvärr fått förfalla under årens lopp. Den ritades av Fredrik Magnus Piper, samme man som anlade Hagaparken. När Skurubron byggdes 1915 skar den rakt igenom den engelska parken. Upplevelsen av parken som helhet gick förlorad.

Den del av Skuruparken som planeras att bli naturreservat kallades Kalv - och oxhagen i början av 1900-talet. Om kulturlandskapet i Skuruparken skulle återställas, kommer den vackra landskapsparken åter att framträda. I parken finns ett 70-tal arrenderade stugor. De flesta byggdes i mitten av 1900-talet. I januari 2004 påbörjades den senaste kampen för att skydda Skuruparken från exploatering och bevara den som naturreservat. En segsliten aktion som ännu inte är genomförd.

Ta sig hit: Skuruparken kan nås från Värmdövägen med buss från Slussen, 411-422 och 471, hållplats Skurustugan. Buss 410 har sin ändhållplats vid Saltängens skola, som ligger intill parken.

Blåsippa

Upptäck naturen där du bor!

Människor mår bra av att vistas i natur och att ha grönska nära sig. Forskning har visat att det sänker blodtrycket, minskar stress och förbättrar barns motorik och koncentration. Stadens grönområden är också viktiga eftersom de genererar ekosystemtjänster. Bland annat dämpar dessa buller, fångar upp farliga partiklar ur luften och minskar avrinningen av förorenat dagvatten.

Vi vill inspirera till naturupplevelser i området där du bor. De finns, närmare och lättillgängligare än man kanske tror. ”Upptäck naturen i Nacka” ingår i ett projekt inom Naturskyddsföreningen i Nacka, Naturskyddsföreningen i Stockholms län och Länsförsäkringar Stockholm, med syftet att informera om skyddsvärd natur i närheten av länets tätorter.

Naturskyddsföreningen är landets största natur- och miljöorganisation. Omsorgen om miljön är vår drivkraft och vårt mål är ett hållbart samhälle. Bli medlem!
Ring 08-702 65 77 eller gå in på
www.naturskyddsforeningen.se

Länsförsäkringar Stockholm

Naturskyddsföreningen
Nacka

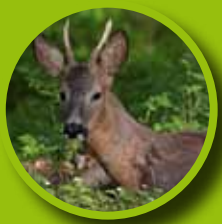

Naturskyddsföreningen i Stockholms län, 2010. Projektledning: Karin Schmidt. Form: Grön idé AB. Foto: Ronny Fors, Lars Friberg, Daniel Ryman, Tommy Sjernfeldt, Lennart Nilsson och Graham Brodie. Text: Ronny Fors och Gunilla Ingmar. Karta: Nacka Kommun. Tryckeri: Strokirk-Landström AB.

Naturskyddsföreningen Nacka
www.naturskyddsforeningen.se/nacka